

יש אשה בממשלה הזאת. אבל היא נציב-מלח

אנשת לונט

יצחק שמיר הוא ההתגלמות של הלאו, ההתגלמות של התפיסה שעל ישראל להתנגד לכל תנועה, לכל יוזמה, לכל רעיון חדש, לכל אפשרות של שינוי. כי כל שינוי הוא לדידו שינוי לרעה. מבחינת שמיר, זוהי גישה הגיונית לחלוטין.

שמיר רוצה להחזיק בכל האדמה הכבושה, עד המילימטר האחרון. מכיוון שאין אף ערבי אחד בעולם המסכים לכך, אין טעם לדבר אף עם ערבי אחד בעולם.

על אחת כמה וכמה אסור לדבר עם אש"ף, כי כל שיחה עם אש"ף יכולה להוביל רק ליער אחד: נסיגת ישראל מכל השטחים הכבושים, והקמת מדינה פלסטינית בהם. אם אין רוצים לדבר על כך, אין טעם להתחיל לדבר עם אש"ף אף על מזג-האוויר.

מי שמתחיל להגיד ליאסר ערפאת "היום יום נאה", סופו שיגיד לערפאת "אני מאחל לך יום נאה במדינה הפלסטינית". לפי שיטתו של שמיר, מוטב לריב עם האמריקאים עכשיו, כאשר כל השטחים בידינו, מאשר לריב איתם מחר, כשנהיה יותר חלשים.

ומכאן, בהיגיון צרוף, "לא" לכל, "לא" ליוזמה אמי ריקאית, "לא" לאש"ף, "לא" לכל יוזמה של הידברות, "לא" לעצרת האו"ם, "לא" לכל העולם.

יש משהו מוזנומנטלי ב"לאו" של יצחק שמיר. ככל שהוא נראה הגיוני ומפוכח, יש בו משהו מיסטי. אמונה מיסטית ביכולתנו לעצור את העולם. אמונה מיסטית ביכולתנו להתעלם מכל הכוחות, מכל התהליכים, מכל האויבים והידידים.

כשזוהי אמונתו של איש-מחותר, כראש אירגון-טרור (או אירגון-שיחור) קטן, זוהי אמונה מועילה מאוד. אין אדם מכריז מילחמה על אימפריה אדירה, כשמאחוריו כמה עשרות אנשים, אם אין לו אמונה מיסטית כזאת. אבל כשהוא ראש-מדינה ומשחק בליגה הבינלאומית, המצב שונה לגמרי. כשאדם נכשל כראש מחתרת קטנה, הוא משלם לכל היותר בחייו ובחיי כמה מחבריו. כשהוא נכשל כראש מדינה, הוא גורם בכייה לדרורות.

את זה למדו, במאוחר, בריגורא, בריכוכבא ועוד כמה ברים. משלת-שמיר מתחילה את דרכה ברגע שבו הולך ונשלם קונסנוס כלל-עולמי למען נסיגת ישראל מכל השטחים שכבשה ב-1967, ולמען הקמת מדינה פלסטינית בראשות אש"ף. איש-הלאו, בראש ממשלת-הלאו, עומד עתה מול עולם-היהו.

האינתיפאדה ניצחה. היא נמשכת זו השנה השניה, ואין עוד שטח אחד בצה"ל המאמין שניתן לשים לה קץ ולהחזיר את המצב לקדמותו. בעיקבות האינתיפאדה חולל אש"ף מהפכה גלוייה במטרותיו, והוא עומד עתה לעיני העולם מוכן ומזומן לעשות שלום עם ישראל על גבולות 1967. בעולם כולו כבות להבות המילחמות. תריסר סיכוסכים מקומיים מסיימים והולכים. שתי מעצמות-העל, שהאמינו עד כה כי כדאי לעודד סיכוסכים מקומיים כדי לדרוג במימיהם המהולים בדם, הגיעו עתה למסקנה שזהו עסק יקר מדי. הן רוצות בהתפייסות, בהשלמה, בהורדת המתח, בצימצום החימוש. הן רוצות גם לסיים את הסיכוסך הישראלי-ערבי והישראלי-פלסטיני.

העולם הערבי הולך ומתלכד סביב הדגל המתון של אש"ף. גם סוריה נאלצת להצטרף לקונסנוס הערבי. גם בישראל עצמה החלו הדברים זזים מתחת לפני השטח. הסקרים מראים כי רוב הישראלים, אנשי כל המחנות, מאמינים עתה שיש לדבר עם אש"ף. בשחיות פרטיות אומרים זאת רוב האלופים, הפוליטיקאים, אילי-המשק. בממשלת-שמיר עצמה יש לפחות שלושה שרים האומרים זאת בגלוי (עור וייצמן, מרדכי גור, אורה נמיר), זאחרים החושבים זאת כסתר. הכל הולך קדימה. אם יימשך תהליך זה, אנחנו הולכים לקראת התנגשות בלתי-נמנעת.

מצד אחד: העולם, האו"ם, שתי המעצמות, העולם הערבי, אש"ף והאינתיפאדה. מצד שני: יצחק שמיר, בראש ממשלתו.

עליו את הכתבה לרגל היבחרו כאיש-השנה תשמ"ו, טענו כנגדי שאני מפריז בערכו. קומתו הנמוכה, מיגבלותיו כנואם, זילזולו ביחס-ציבור — כל אלה מטעים מאוד. שמיר, האיש שניהל את מיכצעיו של אירגון-הטרור המוצלח ביותר של המאה ה-20, הוא אדם שונה מאוד מכפי שהוא נראה לרבים.

50 ימי המשא-והמתן לכינון ממשלה זו היו מלאי-כת-מחשבת של תימרונים פוליטיים. בעוד שהחרדים אצו אנה ואנה, בעוד ששימעון פרס טיפס על הקירות הרתיים, כילכל שמיר את צעדיו בעצבי-בזל, כמו שתיכנן פעם את רצח הלורד מוין והתקפות על חיילים בריטיים. שום מושגים מיושנים כמו קיום הבטחות ונאמנות למילה לא הרגיעו אותו.

לנגד עינינו עמדה מטרה ברורה לגמרי, שאותה הסתיר בכישרון: ממשלה רחבה שבה יהיה הוא השליט הכליבול, תוך הכנעת כל השותפים האחרים וגם את חברי ממשלתו שלו. לשם כך ניגן על המיפלגות השונות כמו פסנתרן. הוא עורר

ל מאוד להתלוצץ על הממשלה החדשה. היא גדולה מכל האופוזיציה. ההסתערות על תואריה-שרים גרמה לאינפלציה, שבה נשחק כבודו של התואר. כל בריבירב הוא עכשיו שר בישראל.

המון כסאות. המון רוחק ליד השולחן. רדושים שינויים כאולם הכנסת, כדי להגדיל את שטח הממשלה ולהקטין את שאר השטח. רדושה עישה רחבה במיוחד כדי להכניס לתמונה אחת את כל השרים, פלוס הנשיא ומוכירי-הממשלה.

צבא של מנכ"לים, ראשיל-שכות, מוכירות, נהגים, מכוניות וולוו. זה עולה בכסף. יש אשה. אין אשה. תהיה אשה. בינתיים, תמונה קבוצתית כלי גברת. אפשר לדבר, לקטר, לחייך, לגחך על ממשלה זו. אבל זה לא חשוב.

שובה מהותה של הממשלה, לא גודלה. ההשקפה של חבריה, ולא מינם. המצע שהיא הציגה לכנסת, ולא סידור הכסאות שלה כאולם-המליאה. אם יש כאן משהו מצחיק, הבריחה היא על חשבוננו.

ווייהיסוד של הממשלה מבוססים על קווי-היסוד של הממי שלה הקודמת, זו שקמה ב-1984. תיקנו מילה פה ושם, השמיטו קטע פה ושם, הוסיפו קטע פה ושם. אך השאירו את קווי-היסוד בכללם כפי שהיו.

זוה אומר את הכל. קווי-היסוד האלה היו מיושנים לגמרי כבר ב-1984. ולראייה — במשך ארבע שנים הם גרמו לשיתוק מוחלט של המדינות הישראליות.

אך השיתוק שלנו אינו מונע תנועה מסביבנו. הי שיתוק פירושו שאנחנו איננו פועלים. אין פירושו שהאחרים אינם פועלים. דווקא השיתוק שלנו עלול לגרום לאחרים לפעול ביתר-שאת.

לולא השיתוק המוחלט של ממשלת גולדה מאיר ומשה דיין, בראשית שנות ה-70, לא היה אנוור אליסאראת מחליט לתקוף את ישראל ביוס-הכיפורים.

לולא השיתוק המוחלט של ממשלת יצחק שמיר ושימעון פרס לא היתה פורצת האינתיפאדה ברצמבר 1987. העולם אינו עוצר את מהלכו מפני שישראל אינה רוצה לזוז. נהר אינו עומד דום מפני ששייט בודד בדוגית אינו רוצה להתקדם. אם הוא מפסיק לחתור במשוטתיו, הזרם יישא אותו לאן שיישא.

יסמת הממשלה הרישה היא, כשמה של הצגה נשכחת: "עיצור את העולם, אני רוצה לדרת". ממשלת-ישראל החליטה שלא לזוז. להתעלם מכל מה שקורה מסביבה, אף במרחק של שניים-שלושה קילומטרים ממישרדיה.

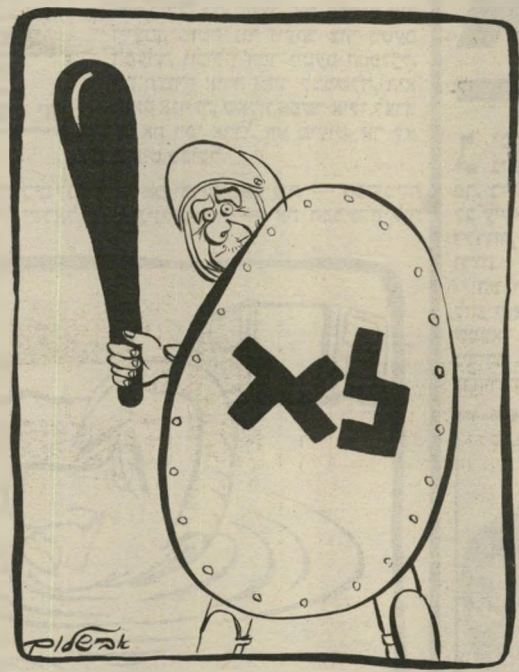
אין אינתיפאדה. אין החלטות אלג'יר. אין היערכות חדשה של אש"ף. אין החלטת שולץ. אין ממשלה חדשה בארצות-הברית. אין גישה חדשה בווינגטון. אין מצב בינלאומי חדש. אין מיכאל גורבאצ'וב. אין שינויים מאנגולה עד אפגאניסטאן, מאיראן עד ניקאראגואה.

אין. מאפיש. יוק. ניינטה. גורנישט גורען. לא היה ולא נברא.

מיתולוגיה העברית מספקת את הסמל המושלם לגישה זאת לוט. כאשר היה עליה להביט קדימה, היא התעקשה להביט דווקא אחורה.

היא הפכה נציב של מלח. עוד אפשר לראות אותה עומדת שם, ליד סדום. אולי אפשר היה לרחוץ גם אותה אל תוך התמונה הקבוצתית של המון השרים. הגברת בתמונה הקי בוצתית.

והי בולה ממשלת-שמיר. לא רק מפני שיצחק שמיר הרכיב אותה. לא רק מפני שיצחק שמיר עומד בראשה, ויעמוד בראשה בכל תקופת-כהונתה. זוהי ממשלת-שמיר מבחינה רחבה יותר עמוקה. היא יצוקה בולה בדמותו של האיש. הוהרתי תמיד מפני הנטייה לזלזל באיש הזה. כאשר כתבתי



בחן תיקוות ותנן אותן, נתן להן הבטחות והפר אותן, הישרה עליהן יאוש והצילן. אחרי שחתם על ההסכמים עם הרתיים, שיכור-הניצחון ואי-כולי-התאווה, נתן להם בעיטה והפילם ארצה, עד שזחלו אליו על ארבע כתווי-מירבר תשושים אל בורה-מים.

אחרי שהמערך כבר שכב על הקרשים, אובד-עצות ואובד-תיקוות, הרים אותו מאשפתות והחזיר אותו לחיים ברגע האחרון. לאנשי הימין המשוגע אמר לשלוח את ההסכם עימם למוסיואן או לעשות בו ככל העולה על רוחם, ובקושי נמנע מלומר להם לתחוב אותו אתם-יודע-ישראלן.

בסוף נשאר יצחק שמיר המנצח האחד, הבלתי-מעורער. הוא השליט בממשלה. אין רוטציה. אין זכר לשיוויון בינו ובין שימעון פרס. הרתיים וחלו פנימה כשלשונם המיובשת תלוויה להם מהפה. דויד לוי נוצל וגומד. אריאל שרון נוצל ונדרחק הצידה. מלחכי-פינכתו הצעירים קודמו. מישה ארנס, איש-כלבנו, הוכתר כיורש-העצר. ויצחק רבין הוא די-מיני.

אחרי כל אלה הפך גם חביב-הקהל. הציבור, שראה כיצד מוכנסות כל העינים אל תוך הבית, נהנה כאשר כל העינים גורשו בו אחר זה, כבעיטות גסות. אין שילטון חרדי, אין מיהרי-הודי, אין גנדי ורפול וגאולה, אין שריר, והכלב מוקי, אין קורפו.

הקהל ישב ביציעי הקולוסיאום והריע, כאשר הושלכו כל אלה לאריות. AVE שמיר!

האיש הזה, המנצח בשרה-הקטל של קרבות הקואליציה, הוא מעתה והלאה, המדיניות שלו היא המדיניות של ממשלת-ישראל, ורדתו שלו תרחף על פני התהום.